

Täysistunto

Tiistai 21.6.2022 klo 14.00—18.24

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yrittäjän eläkelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 102/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä yhteydessä enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.35 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä ehdotetaan yrittäjän eläkelakiin lisättäväksi säännös työtulon säännöllisestä seurannasta ja seurannassa noudatettavasta työtulon tarkistamisen menettelystä eläkeyhtiöissä. Esityksellä parannetaan yrittäjien eläketurvaa ja YEL-työtuloon perustuvaa muuta sosiaaliturvaa.

Säännöllisen seurannan ja tarkistamisen johdosta yrittäjälle vahvistettava työtulo vastaisi nykyistä paremmin lain edellyttämää työtulon tasoa koko yritystoiminnan ajan. Yrittäjän työtulon määrittelemisen peruseriaa ja työtulon määritelmä säilyisivät entisellään. Uudistuksen myötä eläkeyhtiöille tulee velvollisuus tarkistaa yrittäjälle vahvistettu työtulo kolmen vuoden välein. Samalla täsmennetään yrittäjän eläkelain sääntelyä työtulon määrittämisessä käytettävistä tiedoista, jotta työtulon arviointi käytännössä olisi eri eläkeyhtiöissä nykyistä yhdenmukaisempaa.

Työtuloa vahvistettaessa käytettävä palkka tai korvaus määräytyisi tilastoista saatavan yksityisen sektorin kyseisen toimialan kokoaikaista työtä tekevien mediaanipalkan perusteella. Tämän lisäksi eläkeyhtiön on otettava huomioon muut yrittäjän työpanoksen määrää, yrittäjätoiminnan laajuutta, yrittäjän ammattitaitoa ja yrittäjän työpanoksen arvoa kuvaavat tiedot. Yrittäjällä on aina mahdollisuus antaa eläkeyhtiölle edellä kuvattua tietoa ja selvityksiä yritystoimintaansa koskien. Työtulon vahvistaminen on kuitenkin työeläkeyhtiön tehtävä, ja sillä on velvollisuus selvittää asiaan liittyvät seikat ja hankkia kaikki tarpeelliset tiedot ratkaisuaan varten.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi täsmennettäväksi työtulon vahvistamispäätöksen perustelujen sisältöä koskevaa sääntelyä sekä toimeenpanon ajantasaisen tietojensaannin sääntelyä. Samalla esitetään jatkettavaksi työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhön paluun edistämisestä annetun lain voimassaoloaikaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

Arvoisa puhemies! Esityksellä pyritään vähentämään alivakuuttamista. Alivakuuttamisella tarkoitetaan tilannetta, jossa yrittäjän vahvistetun työtulon taso ei vastaa hänen työpanoksensa arvoa, kuten yrittäjän eläkelain mukaan on tarkoitus. Alivakuuttaminen on viime vuosina lisääntynyt. Finanssivalvonta on kiinnittänyt huomiota siihen, että eläkelaitosten toiminta työtulon määrittelyssä ei ole vastannut lakeja ja ohjeita, minkä seurauksena yrittäjien vahvistetut työtulot eivät lisääntyvissä määrin vastaa tasoa, jossa niiden lain mukaan tulisi olla. Tästä syystä sääntelyä on syytä tarkentaa.

Hallitusohjelman mukaan selvitetään keinoja yrittäjien sosiaaliturvan eri tulomuotojen toimivaan yhteensovittamiseen ja eläketurvan parantamiseen. Tämä esitys tulee vähentämään alivakuuttamista ja siten osaltaan parantamaan yrittäjien eläketurvaa ja YEL-työtuloon perustuvaa sosiaaliturvaa.

Työtä yrittäjien eläketurvan parantamiseksi ja alivakuuttamisen vähentämiseksi riittää. Olen iloinen, että tästä tarpeellisesta muutoksesta löytyi yhteisymmärrys työmarkkinakesküsjärjestöjen ja yrittäjien edustajien kanssa ja tämä asia etenee nyt eduskuntaan.

Esitykseen liittyvät lait ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2023.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Essayah.

14.39 Sari Essayah kd: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ja kiitoksia ministerille lain esittelystä.

Ministerin esille nostama alivakuuttaminen on valitettavan yleistä yrittäjien keskuudessa, vaikka nykyisetkin YEL-säännökset mahdollistavat sen, että esimerkiksi aloittava yrittäjä pystyy laskemaan noin parillakymmenellä prosentilla näitä yrittäjävakuutusmaksuja, ja toisaalta tätä alennettua kautta on mahdollisuus pitää voimassa muutaman vuoden — muistaakseni neljän vuoden ajalta. Mutta on selvää, että suuri riski sisältyy siihen, että yrittäjä ei maksa itsellensä tarpeeksi yrittäjäeläkettä. Ja tietysti aloittavan yrittäjän kohdalla tämä riski on erityinen, koska varmasti siinä tilanteessa on paljon muitakin rahareikiä ja ensimmäisenä eivät ehkä ne eläkevuodet siinä takaraivossa, kun sitä yritystoimintaa aloittaa.

Pidän tärkeänä sitä, että tässä lähdetään työeläkevakuutusyhtiöiden puolelta tähän säännölliseen työtulon tarkistamiseen ja myöskin sitten siihen, millä tavalla tämä laskentasaäntö on toteutettu, ja tämä varmasti omalta osaltaan on ennalta ehkäisemässä tätä alivakuuttamista. Kuitenkin ajattelen, että noin kaiken kaikkiaan meillä sosiaaliturvassa olisi tärkeää, että yrittäjän asema olisi parempi kuin mitä se tällä hetkellä on. Ja erityisesti nyt puhun niistä monista nuorista, jotka aloittavat niin sanotun kevytyrittäjyyden — vaikka sellaista ei virallisesti ole olemassakaan, mutta joille siis yrittäjyys on vaihtoehto sille, että he tekisivät palkkakortilla työtä tai sitten niin, että heillä olisi erilaisia toimeksiantosuhteita.

Toivonkin — niin kuin ministerin kanssa tänään on keskusteltu tästä sosiaaliturvakomitean työstä — että kun siellä keskustellaan näistä niin sanotuista epätyypillisistä työsuhteista ja niihin liittyvistä sosiaalivakuutuksen haasteista, niin samassa yhteydessä keskustellaan taiteilijoiden, urheilijoiden ja myöskin näiden yrittäjien ja erityisesti aloittelevien yrittäjien ja yksinyrittäjien sosiaaliturvan kokonaisuudesta. Ja tietysti tässä korona-aikanahan me nähtiin, että aika nopsaan saatiin aikaiseksi lainsäädäntö yrittäjien työttömyysturvasta, jota aikaisemmin pidettiin lähestulkoon mahdottomana, ja täytyy toivoa, että nyt korona-aika olisi sillä tavalla saanut uudestaan ajattelemaan tätä yrittäjyyttä, siihen liittyviä riskejä, mutta myöskin sitten sitä yhteiskunnan turvaverkkoa, joka mielestäni tällä hetkellä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

on yrittäjien kohdalla liian heikko. Toivonkin, että ministeri jatkaa tässä työssään näihin asioihin paneutumista jäljellä olevalla hallituskaudella, että saataisiin vielä tähän yrittäjien sosiaaliturvaan, työttömyysturvaan ja eläketurvaan tulevia parannuksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Aittakumpu.

14.42 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Yrittänyttä ei laiteta eli soimata. Tämä pitää paikkansa vielä tänäkin vuonna, 2022. Yrittäjäyys ja yrittäminen ovat äärimmäisen tärkeitä koko yhteiskunnalle. Keskustalle oli ja on edelleen kynnyskysymys hallituksessa se, että yrittäjän asemaa parannetaan ja että yrittäjien sosiaaliturvaa myöskin kehitetään. Nämä ovat kirjattuina hallitusohjelmaan ja tätä ja näitä kirjauksia on toteutettu, ja tämä hallituksen esitys on yksi tärkeä osa yrittäjien sosiaaliturvan parantamista.

Arvoisa puhemies! Miksi yrittäjäyys on niin tärkeää? Yritykset luovat uutta toimintaa Suomeen, ne luovat työtä, antavat mahdollisuuksia työhön, tuovat verotuloja, antavat ihmisten elämään merkitystä. Yrittäjyyteen kannattaa kannustaa.

Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen tavoitteena on parantaa yrittäjien eläketurvaa ja tukea yrittäjien eläkelain toimeenpanoa sekä turvata yrittäjän työuran aikaisen toimeentulotason kohtuullinen säilyminen eläkkeellä ja turvata yrittäjille työuran aikaisen sosiaaliturvan tasoa.

Arvoisa puhemies! Olen tyytyväinen tästä hallituksen esityksestä ja uskon, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa otamme tarkasti asiantuntijalausuntojen huomiot esiin ja käymme ne läpi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lehto.

14.43 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! On hyvä tavoite parantaa yrittäjien eläketurvaa ja tukea yrittäjän eläkelain toimeenpanoa, jotta yrittäjän työtulo vastaisi nykyistä paremmin yrittäjän työpanoksen arvoa yritystoiminnan aikana. Esitetyillä muutoksilla YEL-vakuutettujen työtulot saadaan vahvistettua tasolle, jolla varmistetaan yrittäjille työuran aikaiseen tulotasoon nähden riittävän lakisääteisen työeläketurvan karttumisen ja kohtuullinen eläkeaikainen toimeentulo. Lakiesityksen tarkoitus on varmistaa yrittäjän työuran aikaisen sosiaaliturvan taso, koska monien etuuksien taso määräytyy YEL-työtulon perusteella tilanteessa, jossa yritystoiminta osoittautuu kannattamattomaksi tai yrittäjä joutuu ennalta-arvaamattomista syistä lopettamaan yritystoiminnan ennen eläkeikää. Olisi perusteltua huolehtia siitä, ettei yrittäjä ja hänen mahdollinen perheensä jää heikompaan asemaan kuin vastaavassa tilanteessa työntekijänä toiminut jäisi. Yrittäjäksi ryhtymisen ei pitäisi tarkoittaa myöskään sitä, että yrittäjä jää yhteiskunnan turvaverkkojen ulkopuolelle, jos yritys menee nurin.

Arvoisa puhemies! Tavoite siitä, että yrittäjät eivät kilpailisi epärealistisen alhaisilla YEL-maksuilla, koska se heikentää heidän eläketurvaansa tulevaisuudessa, on sinänsä kannatettava. Samalla kuitenkin on huomattava, että jo esityksen perusteluissa viitatuissa tutkimuksissa on todettu, että hiljattain perustetuissa yrityksissä pienet pakolliset eläkemaksut lisäävät sekä yrityksen liikevaihtoa että palkkakuluja. Samoin on huomattava, että yrittäjän oma selvitys hänen työpanoksensa arvosta yhtiössä on saatettu eläkeyhtiöissä sivuuttaa. Näistä syistä olisi perusteltua, että yritystoiminnan alkuvaiheessa yrittäjän oman työpanoksen arvo voitaisiin arvioida matalammaksi kuin alan mediaanipalkka tai yrittäjän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

työpanos jo pidempään toimineissa saman alan yrityksissä, kun yrittäjä on vasta aloittelemassa toimintaansa eikä hänellä välttämättä ole vakiintunutta asiakaskuntaa.

Eläketurvan lisäksi yrittäjän sekä hänen perheensä muuta sosiaaliturvaa suhteessa työntekijöihin olisi perusteltua arvioida uudelleen. Jos yritystoiminta osoittautuu kannattamattomaksi tai yrittäjä joutuu ennalta-arvaamattomista syistä lopettamaan yritystoimintansa ennen eläkeikää, olisi perusteltua huolehtia siitä, ettei yrittäjä ja hänen mahdollinen perheensä jää heikompaan asemaan kuin vastaavassa tilanteessa työntekijä jäisi. Vaikka yrittäjyyteen kuuluukin yrittäjäriski, yrittäjäksi ryhtymisen ei pitäisi tarkoittaa sitä, että yrittäjä jää yhteiskunnan turvaverkkojen ulkopuolelle, jos yritys menee nurin. Täytyy kuitenkin muistaa, että se yrittäjä on se, kuka palkkaa niitä työntekijöitä — jos ei ole yrittäjiä, ei ole työntekijöitä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Viljanen.

14.46 Heidi Viljanen sd: Arvoisa herra puhemies! Tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on todellakin yrittäjien eläketurvan parantaminen, ja kyseessä on erittäin tervetullut ja tärkeä esitys. Keinoja yrittäjän eläkejärjestelmän uudistamiseen on etsitty usean vuoden ajan, ja tällä esityksellä pyritään korjaamaan nyt kiireellisempänä toimenä viime vuosina lisääntyntä alivakuuttamista. Eli yrittäjän työtulon taso ei aina vastaa voimassa olevan lain edellyttämällä tavalla yrittäjän työpanoksen arvoa. Tämä heikentää luonnollisesti yrittäjän eläketurvaa ja näin ollen varautumista omaan tulevaisuuteen. Onkin tärkeää, että yrittäjille kertyy eläkevakuutusmaksujen perusteella työeläkettä aivan samoin perustein kuin kertyy myöskin palkansaajalle.

Nyt tarkoituksena olisi säätää yrittäjän eläkelaisa työtulon säännöllisestä seurannasta ja työtulon tarkistamisesta, jolloin yrittäjälle vahvistettava työtulo vastaisi nykyistä paremmin lain edellyttämää työtulon tasoa. Tämä tarkoittaa myös sitä, että eläkelaitoksille tulisi velvollisuus tarkistaa yrittäjälle vahvistettu työtulo kolmen vuoden välein. Säännöllinen tarkistus pitäisi nykyistä paremmin yrittäjän työtulon todellisuutta vastaavalla tasolla. Nyt esitettävillä muutoksilla ei kuitenkaan vaikuteta säännöksiin, joiden mukaan itse eläke määräytyy.

On selvää myös, että valtion osuuden YEL-järjestelmän rahoituksesta pienentyessä vastaavasti yrittäjän kustannukset eläketurvan järjestämisestä kasvavat. Kuten todettu, perimmäisenä tarkoituksena on, että yrittäjät kykenisivät varautumaan riittävästi tulevaisuuteen ja alivakuuttaminen vähenisi. Totesin aikaisemmin, että yrittäjän eläkelakia on pyritty muuttamaan jo pitkään ja löytämään ratkaisuja yrittäjän paremman eläkejärjestelmän kehittämiseksi. Nyt kun ministeri Sarkkinen on paikalla, niin kysyisinkin: millä aikataululla sosiaali- ja terveysministeriö jatkaa laajempaa yrittäjän eläkejärjestelmän kehittämistä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkelä.

14.49 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Näistä yrittäjien eläkkeistä puhuttaessa itse asiassa jo tuo koko sana ”alivakuuttaminen” kuulostaa mielestäni varsin ylimieliseltä. Kun yrittäjien kanssa keskustele, niin tulee monesti sellaista palautetta, että YEL-maksut minimoidaan tarkoituksella, koska niiden ei katsota hyödyttävän määränsä verran sen eläkkeen muodostumiseen sitten, kun joskus jonain kauniina päivänä kenties se eläke tulee, vaan yrittäjä saattaa katsoa, että hänellä ei siinä tilanteessa ole varaa niitä maksuja maksaa,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

ei sen enempää kuin on pakko, tai sitten voi kuvitella tai ainakin ajatella saavansa niille rahoille paremman tuoton joistain muista sijoituksista, ja ainakin oman arvioni mukaan saat-
taa olla siinä hyvinkin oikeassa. Tuntuu olevan asenteena se, että yrittäjän pitäisi itse mak-
saa jokaista penniä myöten oma sosiaaliturvansa, kun muiden sosiaaliturvan maksaa yh-
teiskunta — kuka muu sitten on yhteiskunta kuin ne yrittäjät, jotka maksavat veroja, viime
kädessä?

Tilanne on tällainen, ja yhteiskunnan ratkaisu tähän asiaan on sitten se, että rajoitetaan
yrittäjien vapautta maksaa sellainen maksu kuin he katsovat kykenevänsä maksamaan. Eli
kun kiristetään ruuvia entisestään ja vähennetään yrittämisen edellytyksiä, niin en tiedä,
onko tämäkään oikein hyvä ratkaisu tässä tilanteessa, kun pitäisi jotenkin löytää keinoja,
että yrittäminen olisi vaihtoehto useammille ihmisille kuin aikaisemmin. Työmarkkinat
ovat muuttuneet sellaisiksi, että yrittäjyyttä tarvittaisiin. Monilla seuduilla pienyrittäjyys
on todella huonossa jamassa, joten jos sitä entisestään tiukennetaan tällaisilla tiukennetuil-
la ehdoilla, niin ihmettelenpä, mistä ne työpaikat tähän maahan syntyvät. Mutta eipä se tun-
nu tälle hallitukselle muutenkaan ongelma olevan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Marttinen.

14.50 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan tämän hallituksen esityk-
sen tavoitteena on saada yrittäjien eläkemaksut vastaamaan paremmin sitä heidän teke-
määnsä työpanosta ja, niin kuin täällä on käyty keskustelua tästä alivakuuttamis-termistä,
huolehtia siitä, että yrittäjien eläketurva on riittävä koko sen heidän työuransa ajan.

Herra puhemies! Nyt kun tämä esitys on täällä käsittelyssä, niin minusta olisi tärkeää
myös käydä paljon laajempaa keskustelua yrittäjien eläketurvasta. Ainakin yksi ryhmä
yrittäjissä, jotka kokevat tämän tilanteen hyvin vaikeana, on ennen kaikkea siis pienyrittä-
jät.

Tässä vastaani tuli Satakunnasta tapaus, jossa eläkkeelle jäänyt pienyrittäjä, kauppias,
oli kymmeniä vuosia tehnyt työtä, elättänyt itsensä ja perheensä, ja kun hänen jäädessään
eläkkeelle toimittaja kysyi, mitä hän aikoo nyt sitten tehdä eläkkeellä, niin hän sanoi, että
hänen on pakko jatkaa työntekoa, sillä hänen saamansa eläke ei riitä käytännössä siihen,
että hän voisi eläkeläisenä maksaa elämisensä, asumisensa, välttämättömät laskut, ruoan,
lääkkeet. Jos ajatellaan kuitenkin, että tämä henkilö, herra, oli kymmeniä vuosia elättänyt
itsensä ja tehnyt siten, miten me toivomme, että yhteiskunnassa ihmiset tekevät — siis töi-
tä, yrittämistä — ja löytänyt sen oman tiensä eteenpäin, niin tuntuu todella väärältä. Meillä
on Suomessa paljon myös tapauksia, että jäädessään eläkkeelle nämä pienyrittäjät joutuvat
toteamaan, että ne heidän vuosikymmenten aikana maksamansa eläkemaksut eivät tosi-
asiassa riitä siihen, että he pystyisivät saamaan riittävän eläkkeen sitten taas vastaavasti
eläkkeelle jäädessään.

Tätä asiaahan on, herra puhemies, myös paljon selvitetty, ja nimenomaan keskeinen syy
tämän taustalla on se, että monet yrittäjät ja pienyrittäjät sanovat suoraan, että heillä ei ole
varaa maksaa korkeampia eläkemaksuja. Silloin me tulemme siihen kysymykseen, miten
me teemme Suomesta kannustavamman maan yrittämiseen ja myös sellaisen maan, jossa
tosiasiassa yrittäjillä on mahdollisuus läpi työuransa maksaa sellaisia eläkemaksuja, jotka
myös turvaavat heille riittävän eläkkeen sitten, kun he jäävät eläkkeelle.

Täällä jo edustaja Viljanen kysyi ministeriltä aivan oikean kysymyksen: mihin toimen-
piteisiin ja millä aikataululla hallitus ryhtyy, jotta tämä YEL-järjestelmä vastaisi parem-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

min näihin yrittäjien tarpeisiin, ja mihin muihin toimenpiteisiin hallitus ryhtyy, jotta yrittäjyys ja pienyrittäjyys olisivat Suomessa nykyistä kannattavampia?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Huttunen.

14.53 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Hallituksella on todella hyvät tavoitteet, tämä on hyvä esitys. Tavoitteena on parantaa yrittäjien eläketurvaa, tukea yrittäjän eläkelain toimeenpanoa, turvata yrittäjän työuran aikaisen toimeentulon tason kohtuullinen säilyminen eläkkeellä ja turvata yrittäjille työuran aikainen sosiaaliturvan taso.

Arvoisa puhemies! Olen toiminut 30 vuotta yrittäjänä ja tiedän omakohtaisesti haasteet siellä yrittäjyyden alkuaikana. Tiedän sen, että kun on tiukka talous, niin tulee kiusaus säästää juuri siitä omasta eli säästää siitä YEL-maksusta ja tätä kautta totta kai säästää sitten myös omasta eläketurvasta. Tosin monesti on siellä yrityksen alkuvaiheessa se tilanne, että ei ole kyllä rahaakaan maksaa niitä eläkemaksuja, ja moni yrittäjä on ollut tässä vähän niin kuin pakkoraossa.

Minulla on muutama asia, mihin haluaisin kiinnittää tässä erityisesti huomiota.

Ensimmäinen on se, että tämä muutoshan tulee aika nopeasti voimaan, eli jos oikein ymmärsin, se tulisi 1.1.23. Tiedän sen yrittäjän hektisen arjen, että siellä ei hirveästi ole aikaa seurata erilaisia lakiuudistuksia, ja pitäisin erittäin tärkeänä, että tiedotettaisiin sitten laajasti yrittäjäkentälle siitä, että tämmöinen uudistus on tulossa, ja ennen kaikkea siitä, jos tästä on tulossa sitten lakisääteisesti muutoksia niihin eläkemaksuihin, niin että yrittäjät tietäisivät varautua tämmöisiin tulossa oleviin muutoksiin. Aika on varsin haastava, maailman tilanne on epävarma, ja myös monessa yrityksessä eletään sumuverhon sisällä. Kaikki tämmöiset uudistukset, mitkä tuovat maksuja tullessaan, saattavat olla haastavia sille yritykselle, ja juuri tästä syystä tästä asiasta olisi syytä tiedottaa nyt varhaisessa vaiheessa.

Yrittäjän eläkelaki on varmasti keskeisin yrittäjän eläke- ja muuhun sosiaaliturvaan vaikuttava säädös, ja jos oikein ymmärsin, niin tämä laki valmisteltiin virkamiestyönä siellä ministeriössä — tämä ei tainnut olla lausuntokierroksella. Tämä lausuntokierros on juuri se, mikä mahdollistaa tämmöisen kansalaiskeskustelun ja julkisen keskustelun asiasta, ja nyt kun tätä keskustelua ei käyty, niin tämäkin saattaa omalta osaltaan vaikuttaa sitten siihen, että yrittäjät eivät tiedä tästä uudistuksesta. Sitä suuremmalla syyllä sitten painottaisin sitä, että tiedottamista ei voida nyt liikaa tehdä.

Sitten yksi asia vielä: Tässä esitysluonnoksessa ei ehdoteta muutoksia vakuuttamisen rajoihin, ja tähän tarkoittaa siis sitä, että jatkossakin tämän pakollisen YEL-vakuutuksen piirissä on myös sellaista yritystoimintaa, jonka vakuuttaminen ei itse asiassa hyödytä ollenkaan näitä vakuutettuja yrittäjiä, vaan he saattavat tavallaan päätyä rahoittamaan sitten muitten vakuutuksia. Toivoisinkin, että seuraavassa vaiheessa sitten, mikäli näitä uudistuksia viedään eteenpäin — niin kuin täällä viitattiinkin, varmaan tulee tarkastella jatkossakin yrittäjän eläketurvaa, sitä, kuinka sitä voitaisiin kohentaa — myös näitä vakuuttamisvelvollisuuden alarajoja tulisi tarkastella ja sitten katsoa, että ne olisivat semmoisella tasolla, että tämmöistä riskiä ei jatkossa olisi.

Kaiken kaikkiaan, kuten totesin alussa, [Puhemies koputtaa] erittäin hyvä tavoite tässä hallituksen esityksessä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Räsänen, edustaja Räsänen on poissa. — Edustaja Kivisaari.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

14.56 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Meistä kaikki varmasti tunnistavat sen, että yrittäjän pitkän elämäntyön jäljet eivät parhaalla mahdollisella tavalla korreloidu tilanteessa, jossa henkilö siirtyy täysin palvelleena eläkkeelle — tässä mielessä myös jaan edustaja Marttisen mainitseman esimerkin. Syitä on totta kai monia, mutta annan kyllä arvoa sille, että hallitus esityksellään tätä epäkohtaa osaltaan myös korjaa. Esityksen tavoitteet tässä kohdin ovat kunniakkaat ja myös yrittäjien uraa arvostavia: tavoitteena on siis parantaa yrittäjien eläketurvaa ja tukea yrittäjän eläkelain toimeenpanoa, jotta yrittäjän työtulo vastaisi nykyistä paremmin yrittäjän työn arvoa sekä yritystoiminnan alkuvaiheessa että myös toiminnan jatkuessa, samalla totta kai myös turvata yrittäjän työuran aikaisen toimeentulon tason kohtuullinen säilyminen myös eläkkeellä ja turvata yrittäjälle työuran aikaisen sosiaaliturvan tasoa.

Puhemies! Kiitän hallitusta ja myös vastaavaa ministeriä yrittäjien aseman puolustamisesta ja myös elämäntyön arvostamisesta. Yrittäjien aseman kehittäminen ja vahvistaminen on toki edelleen kesken eikä esityskään ole kaikilta osin kattava, eli työtä kyllä riittää jatkossakin, mutta kyllä, tämä on askel oikeaan suuntaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lundén.

14.58 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Esityksen tavoitteena oleva yrittäjien YEL-maksujen nostaminen on monimutkainen kysymys. Yhtäältä on selvää, että yrittäjän itsensäkin etu pitkällä tähtäimellä on, että hänen eläketurvansa muodostuu riittäväksi. Samoin on selvää, että kilpailun näkökulmasta on perusteltua, ettei yksittäisille yrityksille pidä antaa kilpailuetua sillä perusteella, että yrittäjä polkee kustannuksia laskeakseen omaa eläketurvaansa.

Monimutkaisempi kysymys on kuitenkin aloittavien yrittäjien kohdalla. Oman yrityksen perustaminen on sijoitus tulevaisuuteen, eikä tuottoja ole odotettavissa yleensä välittömästi vaan vasta vuosien työn tuloksena. Kuten perusteluista jo käy ilmi, monet yrittäjät tässä tilanteessa pitävät ihan perustellusti tärkeämpänä sitä, että yritystoiminta lähtee kunnon käyntiin. Tällöin yrittäjä ei välttämättä nosta yrityksestä itselleen palkkaa enempää kuin välttämätöntä vaan pitää tuotot yrityksessä ja käyttää ne yritystoiminnan kehittämiseen ja työntekijöiden palkkaamiseen. Tämä näkyy esityksessä viitatussa tutkimuksessa, jossa todetaan, että pienimmät pakolliset vakuutusmaksut lisäävät nuorten yritysten liikevaihtoa 11 prosentilla ja palkkakuluja 6 prosentilla.

En näkisi, että tämä ilmiö on sinällään negatiivinen, vaan on pikemminkin tavoiteltavaa, että yritys kasvaa ja palkkaa lisää työntekijöitä — se on kansantaloudenkin etu. Tässä tilanteessa olisikin syytä huomata, että vertailukohtana mainitulla saman alan työntekijällä, jonka mediaanipalkan mukaan esityksessä YEL-tulo vahvistettaisiin, ei ole vastaavia syitä panostaa oman kuukausipalkkansa sijasta yrityksen toiminnan ja sitä kautta pitkän tähtäimen arvon kehittämiseen. Yrittäjä voi saada huomattavasti suuremmat kokonaistulot yrityksestään vaikkapa 20 tai 30 vuoden aikajänteellä, jos ei nosta yrityksestään ensimmäisten viiden vuoden aikana korkeasti koulutetun asiantuntijan palkkaa vaan juuri sen verran, että tulee sillä toimeen. Tämä näkökulma pitäisi ehdottomasti huomioida myös vakuutusmaksujakin määrättäessä. Jos raha on käytetty yritystoiminnan kehittämiseen eikä nostettu yrittäjän omana palkkana, sen ei pidä olla asia, josta yrittäjää pitää rangaista.

Arvoisa herra puhemies! Kun hallitus on huolissaan yrittäjän eläketurvasta, haluaisin muistuttaa, että yrittäjän sosiaaliturvaan yleisemmin liittyy monia epäkohtia. Kun inflaatio

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

kasvaa kohisten ja taantuma häämöttää nurkan takana, olisi perusteltua arvioida yrittäjän sekä hänen perheensä muuta sosiaaliturvaa suhteessa tavallisiin työntekijöihin uudelleen. Vaikka yrittäjyyteen kuuluukin yrittäjäriski, yrittäjäksi ryhtymisen ei pitäisi tarkoittaa sitä, että yrittäjä jää perheineen yhteiskunnan turvaverkkojen ulkopuolelle, jos yritys menee nurin. Jos yritystoiminta osoittautuu kannattamattomaksi tai yrittäjä joutuu ennalta-arvaamattomista syistä lopettamaan yritystoimintansa ennen eläkeikää, näkisin perusteltuna huolehtia siitä, etteivät yrittäjä ja hänen perheensä jää heikompaan asemaan kuin vastaavassa tilanteessa työntekijänä toiminut jäisi. Tämä liikkuu monella varmasti mielessä, kun miettii, perustaisiko yrityksen vai olisiko sittenkin kannattavampaa jatkaa tavallisena työntekijänä.

Nyt haluaisin kysyä vielä tähän loppuun: hyvä hallitus, oletteko valmiita hoitamaan yrittäjien ja heidän perheidensä sosiaaliturvan kuntoon, niin ettei yrittäjäksi ryhtyminen ole kenellekään kohtuuton riski eikä Suomi menetä siksi yhtään hyvää yritysidea? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

15.02 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia ensinnäkin eduskunnalle hyvin asiallisesta ja vilkkaasta keskustelusta äärettömän tärkeän aiheen ympärillä. Tämän esityksen tavoitteena on tosiaan ensinnäkin yrittäjien eläke- ja sosiaaliturvan varmistaminen ja vahvistaminen, ja kuten tiedämme, moni sosiaaliturvaetus on sidottu YEL-työtuloon, toiseksi yhdenvertaisuuden lisääminen yrittäjien välillä sekä eri työnteon muotojen välillä, ja kolmanneksi tavoitteena on hillitä myös valtion YEL-järjestelmään menevien kulujen kasvua. Näemme, että viimeisten 10—15 vuoden aikana valtion osuus YEL-järjestelmän rahoituksesta on erittäin nopealla tahdilla kasvanut.

Tämä esitys on kohtalaisen pieni mutta kuitenkin tärkeä muutos, joka terävöittää yrittäjien eläkelain toimeenpanoa, erityisesti kun jatkossa tulee tämä säännöllinen jatkotarkastelu kolmen vuoden välein yritystoiminnan jatkuessa.

Yrittäjien alivakuuttaminen vaikuttaa siis tilastojen mukaan selkeästi viime vuosina lisääntyneen, ja myös Finanssivalvonta on kiinnittänyt tähän ilmiöön huomiota, joten näen kyllä välttämättömänä tämän sääntelyn täsmentämisen ja sen varmistamisen, että eläkelain mukainen toimeenpano tapahtuu.

Tätä asiaa on valmisteltu kyllä pitkään työryhmässä, ja siinä ovat olleet mukana työmarkkinaosapuolet ja myös yrittäjien edustaja, ja olen erittäin tyytyväinen, että nyt tästä asiasta saavutettiin siinä työryhmässä yhteisymmärrys pitkän pitkän valmistelun jälkeen.

Arvoisa puhemies! Täällä on käyty keskustelua myös laajemmin yrittäjien eläke- ja sosiaaliturvasta, ja se onkin laajempi kokonaisuus kuin vain tämä yksi esitys. Näen, että yrittäjien eläke- ja sosiaaliturvan tulisi olla mahdollisimman yhdenmukainen muiden työntekijöiden sosiaaliturvan kanssa, eli että yrittäjien ja palkansaajien sosiaali- ja eläketurva olisi mahdollisimman yhdenmukainen ja myös mahdollisimman helposti yhteensovittava. Me tiedämme, että tässä on vielä paljon tekemistä, jotta tämä varmaankin jaettu tavoitetilä saavutettaisiin, ja siten jatkotyötä tarvitaan niin ministeriössä kuin sosiaaliturvakomiteassa kuin sitten työmarkkinaosapuolten ja yrittäjien edustajien kanssa.

Yrittäjien sosiaaliturvassa on tosiaan muutakin jatkokehittämistä, ja näen kyllä tärkeänä, että myös tämä korona-aikana käytössä ollut yrittäjien väliaikainen oikeus työmarkkinatukeen analysoitaisiin huolellisesti ja käytäisiin siitä ihan kunnon poliittinen keskustelu ja vedettäisiin johtopäätökset, olisiko se sellainen pysyvä muutos, mikä Suomessa halut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

taisiin tehdä. Se tietenkin lisää kuluja, mikä on tunnustettava ja tunnistettava, mutta toivon kyllä, että tällainen analyysi tehtäisiin.

Jos puhutaan laajemmasta YEL-uudistuksesta, näen, että sen paikka on sitten tällaisen mahdollisen seuraavan laajemman eläkeuudistuksen yhteydessä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.05.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.22.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4. käsittelyä. — Edustaja Juuso poissa, edustaja Lohi poissa.

Keskustelu ei jatkunut.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.